

СТРАТЕГІЯ
розвитку Рівненської області
на період до 2027 року

Підстави оновлення Стратегії розвитку Рівненської області на період до 2027 року

Актуалізація Стратегії зумовлена необхідністю врахування викликів, відображених у Державній стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, серед яких:

- наслідків повномасштабної війни РФ проти України та їх вплив на територіальні громади регіону, підвищення ролі безпеки та стійкості до зовнішніх чинників;
- набуття Україною статусу кандидата на членство в ЄС, поглиблення ступеня виконання положень Угоди про асоціацію між Україною і ЄС та її державами-членами, та переходу до початку переговорів про вступ України до ЄС;
- рекомендацій Організації економічного співробітництва та розвитку щодо необхідності забезпечення зв'язку з процесом відновлення України;
- внесення змін до Закону України «Про засади державної регіональної політики»;
- міжнародних кліматичних зобов'язань України.

Моделювання сценаріїв розвитку Рівненської області на період до 2027 року здійснюється з урахуванням наступних факторів:

- Україна втратила значний економічний потенціал, податкові та митні надходження, робочі місця. Відтак, підтримка бюджету значною мірою здійснюється за рахунок зовнішньої допомоги.
- Складні соціально-економічні, безпекові умови, у яких знаходиться Україна, а також початок діалогу про можливості вступу в Європейський Союз вимагають від української влади інтенсивного проведення реформ. Однією зі сфер, яка зазнає змін та набуде більшої ваги, буде державна регіональна політика. Ймовірно, будуть удосконалені цифрові інструменти для більш тісного зв'язку між елементами планування-фінансування-реалізації-моніторингу проектів регіонального розвитку.
- Залучення значної частини ресурсів у рамках Програми ЄС «Підтримка України» буде залежати від ефективності впровадження Україною внутрішніх реформ.
- Передбачається нарощення міжнародної грантової підтримки, що може мати позитивний вплив на поширення навичок проектного управління серед представників органів влади, місцевого самоврядування, організацій громадянського суспільства, бізнесу.
- Зростання світового попиту на продукцію сільського господарства та харчової промисловості стимулюватиме виробників підвищувати якість продукції, у т.ч. впроваджувати стандарти Європейського Союзу.

- Суттєве погіршення платіжного балансу через втрату економічного потенціалу стимулюють українську владу оптимізувати бюджетні видатки і застосовувати більш широкий спектр інструментів розвитку бізнесу.

- Дефіцит кадрів, який вже зараз відчуває значна частина підприємств, буде ставати дедалі гострішим в умовах продовження військових дій, і збережеться також після їх припинення.

- Внаслідок впливу повномасштабної війни в Україні зазнала суттєвої трансформації транспортна логістика, зокрема, на період військових дій закрився білоруський напрям та авіап перевезення, суттєво ускладнилися морські перевезення, посилюються залізничні та автомобільні перевезення у напрямках країн ЄС.

- Посилення безпекових умов для забезпечення життєдіяльності, підтримка енергонезалежності стали більш актуальними та будуть залишатися в переліку пріоритетів у середньостроковій перспективі. Частина територій України на відстані 30 км до кордонів з РФ та Білоруссю стали високо ризикованими для економічного використання, і матимуть такий статус надовго після завершення військових дій.

- У найближче десятиліття буде спостерігатися зростання попиту на послуги у сфері охорони здоров'я, а також реабілітації та реінтеграції постраждалих унаслідок війни осіб.

Аналіз сильних сторін, можливостей розвитку, слабких сторін та загроз розвитку Рівненської області (SWOT-аналіз)

SWOT-аналіз Рівненської області відкореговано в липні 2023 року з урахуванням актуальних змін соціально-економічного становища регіону, а також численних зовнішніх факторів впливу на регіональний розвиток, у тому числі пов'язані з агресією РФ проти України. Основою змін до SWOT-аналізу є пропозиції членів робочої групи.

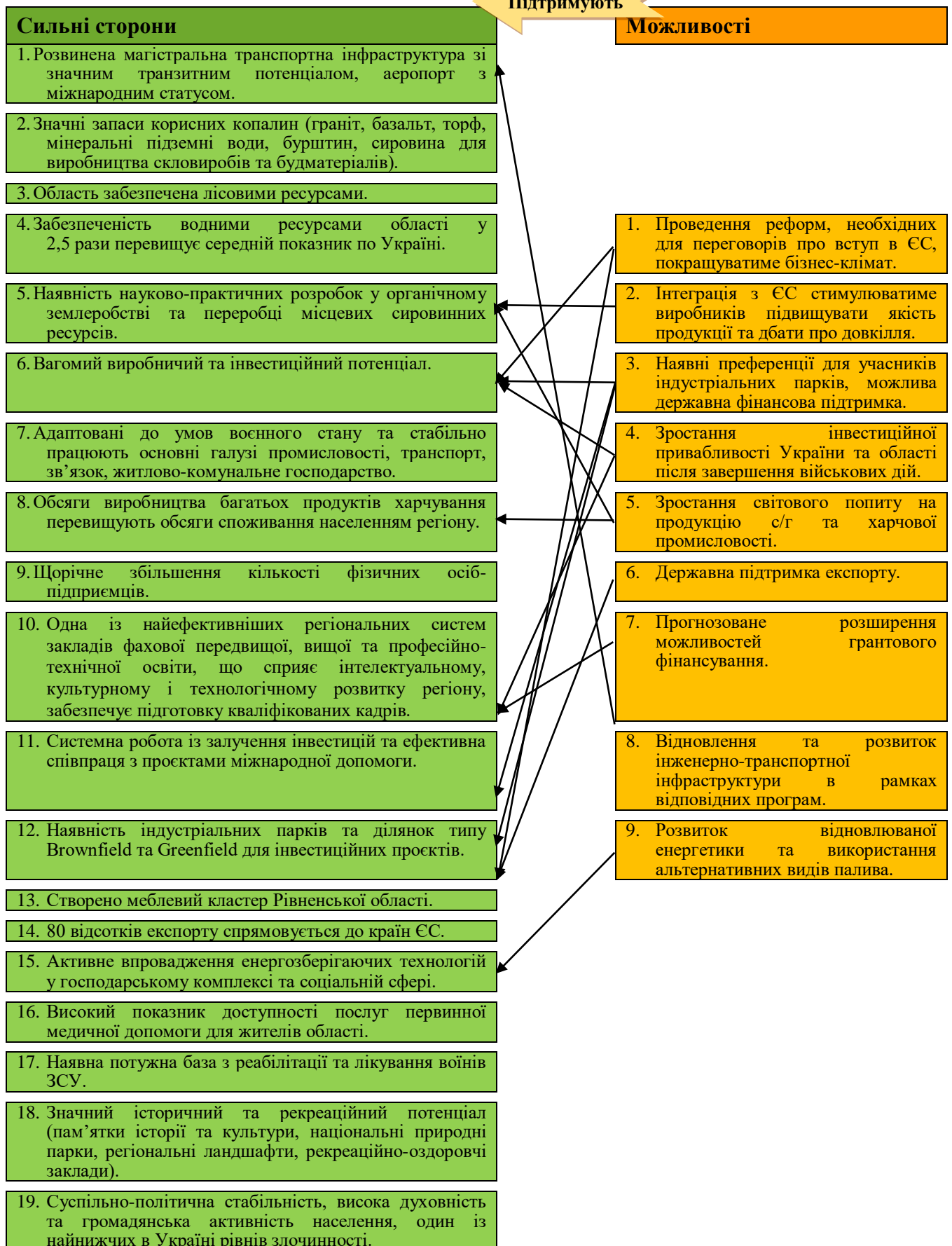
Сильні сторони	Слабкі сторони
<p>1. Розвинена магістральна транспортна інфраструктура зі значним транзитним потенціалом, аеропорт з міжнародним статусом.</p> <p>2. Значні запаси корисних копалин (граніт, базальт, торф, мінеральні підземні води, бурштин, сировина для виробництва скловиробів та будматеріалів).</p> <p>3. Область забезпечена лісовими ресурсами. Лісистість території області становить 40 відсотків, що у 2,2 раза перевищує середній показник по Україні.</p> <p>4. Забезпеченість водними ресурсами області у 2,5 раза перевищує середній показник по Україні.</p> <p>5. Наявність науково-практичних розробок у органічному землеробстві та переробці місцевих сировинних ресурсів.</p> <p>6. Вагомий виробничий та інвестиційний потенціал (хімічна, меблева, деревообробна, добувна промисловість, виробництво будматеріалів і скловиробів, багатогалузеве сільське господарство).</p> <p>7. Адаптовані до умов воєнного стану та стабільно працюють основні галузі промисловості (деревообробна, меблева, хімічна, харчова, швейна, скловиробництво, атомна енергетика), транспорт, зв'язок, житлово-комунальне господарство.</p> <p>8. Обсяги виробництва молочних і м'ясних продуктів, хлібобулочних виробів, борошна, макаронів, продукції птахівництва, кондитерських виробів перевищують обсяги споживання населенням регіону.</p>	<p>1. Недостатні потужності для довгострокового зберігання сільськогосподарської продукції.</p> <p>2. Низький ступінь переробки продуктів сільського господарства.</p> <p>3. Низький рівень розвитку виробничої кооперації суб'єктів малого і середнього бізнесу, особливо у сільській місцевості.</p> <p>4. Орієнтованість більшості виробництв на місцевий ринок збуту та недостатня їх конкурентоспроможність на глобальному ринку.</p> <p>5. Ґрунти північної частини області – малородючі, економічне використання земель прикордонних громад ускладнене.</p> <p>6. Значні дисбаланси між північною та південною частинами області у розвитку економіки, народжуваності та зайнятості населення.</p> <p>7. Значна тіньова зайнятість.</p> <p>8. Відтік з регіону висококваліфікованих трудових ресурсів, у тому числі, спричинений війною.</p> <p>9. Низька якість автомобільних доріг загального користування державного та місцевого значення.</p> <p>10. Значний ступінь зносу та моральна застарілість житлово-комунальної інфраструктури.</p>

Сильні сторони	Слабкі сторони
<p>9. Щорічне збільшення кількості фізичних осіб-підприємців.</p> <p>10. Одна із найефективніших регіональних систем закладів профтехосвіти.</p> <p>11. Системна робота із залучення інвестицій та ефективна співпраця з проектами міжнародної допомоги.</p> <p>12. Наявність індустріальних парків та ділянок типу Brownfield та Greenfield, придатних для реалізації інвестиційних проектів.</p> <p>13. Створено меблевий кластер Рівненської області.</p> <p>14. 80 відсотків експорту спрямовується до країн ЄС.</p> <p>15. Активне впровадження енергозберігаючих технологій у господарському комплексі та соціальній сфері.</p> <p>16. Високий показник доступності послуг первинної медичної допомоги для жителів області.</p> <p>17. Наявна потужна база з реабілітації та лікування воїнів ЗСУ після важких черепно-мозкових та спінальних травм (комунальне підприємство «Рівненський обласний госпіталь ветеранів війни» Рівненської обласної ради).</p> <p>18. Значний історичний та рекреаційний потенціал (пам'ятки історії та культури, національні природні парки, регіональні ландшафти, рекреаційно-оздоровчі заклади).</p> <p>19. Суспільно-політична стабільність, висока духовність та громадянська активність населення, один із найнижчих в Україні рівнів злочинності.</p>	<p>11. Недостатньо ефективна діяльність у сфері поводження з відходами, що спричиняє забруднення довкілля в окремих громадах.</p> <p>12. Незадовільний стан малих та середніх річок області (обміління, порушення гідрологічного режиму, забруднення поверхневих вод).</p>

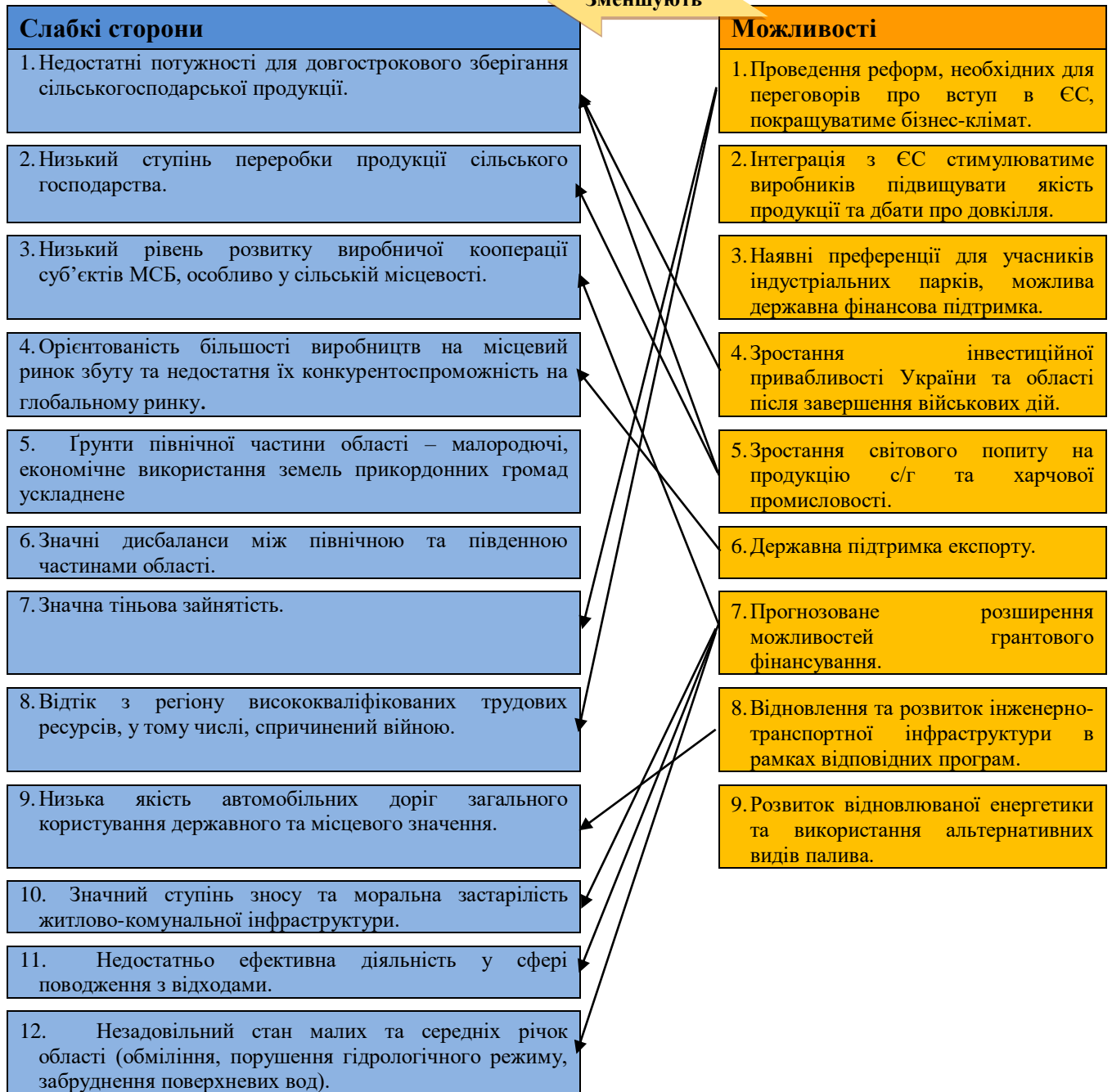
Можливості	Загрози
<p>1. Продовження в Україні реформ, необхідних для початку переговорів про вступ в Європейський Союз, що сприятиме покращенню бізнес-клімату.</p> <p>2. Продовження процесів інтеграції з Європейським Союзом стимулюватиме виробників підвищувати якість продукції та відповідальність за охорону довкілля.</p> <p>3. Наявні податкові та митні преференції для учасників індустріальних парків, можлива державна фінансова підтримка для їх облаштування.</p> <p>4. Зростання інвестиційної привабливості України та області після завершення військових дій.</p> <p>5. Зростання світового попиту на продукцію сільського господарства та харчової промисловості.</p> <p>6. Державна підтримка експорту.</p> <p>7. Прогнозоване розширення можливостей грантового фінансування, що стимулюватиме територіальні громади до більш активної реалізації проєктів регіонального розвитку.</p> <p>8. Відновлення та розвиток інженерно-транспортної інфраструктури в рамках відповідних державних та грантових програм.</p> <p>9. Розвиток відновлюваної енергетики та використання альтернативних видів палива.</p>	<p>1. Продовження збройної агресії російської федерації проти України з відповідними негативними економічними, соціальними та екологічними наслідками.</p> <p>2. Погіршення демографічної ситуації в Україні та області (втрата населення внаслідок бойових дій та міграції, відтік учнів на навчання за межі України, скорочення частки працездатного населення в Україні).</p> <p>3. Призупинення реформи дерегуляції (зокрема щодо спрощення і прискорення дозвільно-погоджувальних процедур).</p> <p>4. Посилення необґрунтованого втручання у господарську діяльність контролюючих, правоохоронних та судових органів.</p> <p>5. Зростання навантаження на систему охорони здоров'я та соціального захисту.</p> <p>6. Повільне оновлення законодавчої бази обмежує застосування більш ефективних технологій поводження з відходами.</p> <p>7. Недостатньо ефективна боротьба з корупцією.</p>

SWOT-матриця

ПОРІВНЯЛЬНІ ПЕРЕВАГИ

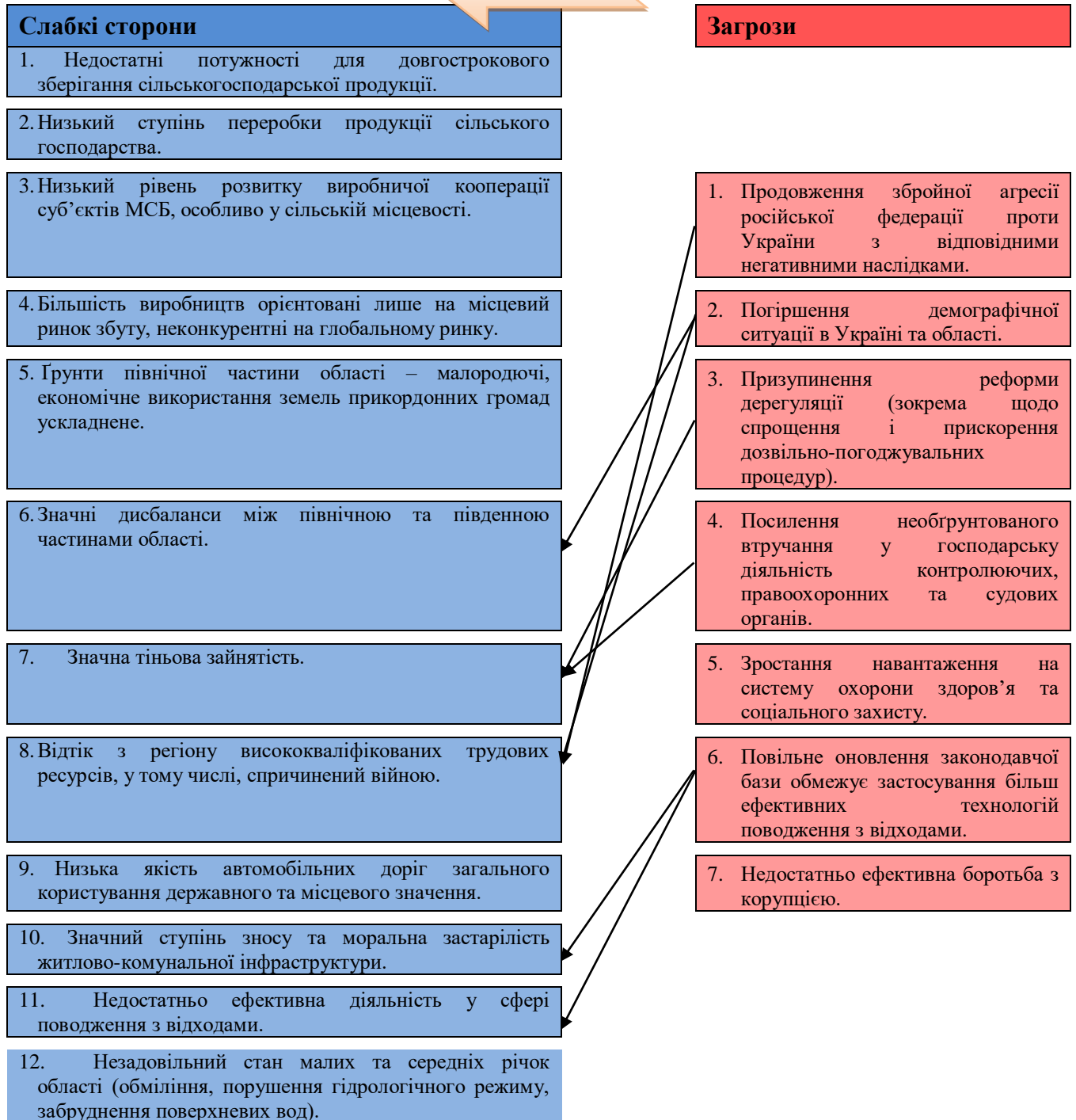
ВИКЛИКИ

РИЗИКИ

Посилюють

SWOT-матриця дозволяє виявити взаємозв'язки між «внутрішніми» (сильні та слабкі сторони) та «зовнішніми» (можливості та загрози) факторами, які мають стратегічне значення для Рівненської області. Взаємозв'язки дозволяють сформулювати порівняльні переваги, виклики і ризики, які є основою для стратегічного вибору, формулювання стратегічних та оперативних цілей розвитку області на довгострокову перспективу.

Порівняльні переваги, виклики та ризики

Порівняльні переваги

(визначені в результаті аналізу сильних сторін і можливостей)

Рівненщина має розвинену магістральну транспортну інфраструктуру зі значним транзитним потенціалом, який може бути посилений в рамках відповідних програм зовнішньої бюджетної (можливо, також грантової) підтримки.

Процеси інтеграції в ЄС та прогнозоване зростання світового попиту на продукти харчування можуть бути використані підприємствами Рівненщини, які мають власні науково-практичні розробки у органічному землеробстві та переробці місцевих сировинних ресурсів.

Проведення в Україні реформ, необхідних для переговорів про вступ в ЄС, покращуватиме бізнес-клімат та підсилюватиме наявний виробничий та інвестиційний потенціал Рівненської області. Розширенню експортних можливостей області додатково сприятимуть відповідні програми державної підтримки.

Рівненщина має вагомий виробничий потенціал, індустріальні парки та ділянки типу Brownfield та Greenfield, інвестиційне значення яких може бути доповнене преференціями (у тому числі можливою державною фінансовою підтримкою) для учасників індустріальних парків, та значно зросте після завершення військових дій.

Рівненщина налагодила системну роботу із залучення інвестицій та ефективно співпрацює з проектами міжнародної допомоги. Ця інституційна спроможність може бути використана в умовах прогнозованого розширення можливостей грантового фінансування та зростання інвестиційної привабливості України та області після завершення військових дій.

У Рівненській області загальносвітовою тенденцією є розвиток відновлюваної енергетики та використання альтернативних видів палива, що буде підтримувати активне впровадження енергозберігаючих технологій у господарському комплексі та соціальній сфері Рівненщини.

Виклики

Рівненщина має недостатні потужності для переробки та довгострокового зберігання сільськогосподарської продукції. Ці слабкі сторони можуть бути нівельовані за рахунок нарощення інвестицій після завершення військових дій, а також додаткових стимулів від зростання світового попиту на продукти харчування.

За рахунок прогнозованого розширення можливостей грантового фінансування потенційно може бути зменшений вплив таких слабких сторін, як: низький рівень розвитку виробничої кооперації суб'єктів МСБ, особливо у сільській місцевості; значний ступінь зносу та моральна застарілість житлово-комунальної інфраструктури; недостатньо ефективна діяльність у сфері поводження з відходами; незадовільний стан малих та середніх річок області.

Виробництва, які традиційно орієнтуються лише на місцеві ринки збуту, можуть скористатися державною програмою підтримки експорту для того, щоб розпочати вихід на зовнішні ринки.

Проведення в Україні реформ, необхідних для переговорів про вступ в ЄС, покращуватиме бізнес-клімат та потенційно зменшуватиме вплив таких слабких сторін Рівненщини, як високий рівень тіньової зайнятості та відтік трудових ресурсів.

Відновлення та розвиток інженерно-транспортної інфраструктури в рамках відповідних програм може мати позитивний вплив на Рівненщину, однією зі слабких сторін якої є низька якість автомобільних доріг загального користування державного та місцевого значення.

Ризики

Рівень тіньової зайнятості у Рівненській області може зберігатися на високому рівні в умовах призупинення реформи дерегуляції (зокрема щодо спрощення і прискорення дозвільно-погоджувальних процедур), посилення необґрунтованого втручання у господарську діяльність контролюючих, правоохоронних та судових органів.

Відтік з регіону висококваліфікованих трудових ресурсів посилюватиметься в умовах продовження збройної агресії російської федерації, на фоні погіршення демографічної ситуації в Україні. Це поглиблюватиме наявний соціально-економічний дисбаланс між північною та південною частинами області.

Недостатньо ефективна діяльність у сфері поводження з відходами, а також незадовільний стан малих та середніх річок області не можуть бути виправлені у рамках недосконалої законодавчої бази.

Сценарії розвитку Рівненської області на період до 2027 року

Інерційний сценарій

(область рухається по інерції, зовнішні та внутрішні фактори впливу залишаються незмінними: активні військові дії продовжуються в умовах поступового зниження зовнішньої бюджетної та військової підтримки України, прискорюється скорочення чисельності населення за рахунок військових втрат та еміграції, гальмується проведення реформ, деградують системи управління, інтеграція в ЄС гальмується).

Регіональний рівень:

Інерційний сценарій характеризується скороченням кількості працездатних і зростанням кількості непрацездатних в структурі населення області. На ринку праці зростатиме дефіцит кваліфікованих працівників, зокрема через мобілізацію, а також через міграційний відтік жінок і молоді за кордон. Збільшаться масштаби неформальної зайнятості.

Економічний потенціал та структура економіки області суттєво не зміняться. Обсяги реалізації промислової продукції дуже повільно зростатимуть. Підприємства поступово продовжуватимуть нарощувати випуск нових видів продукції, які відповідатимуть стандартам Європейського Союзу, а також працюватимуть над розширенням ринків збуту в Європі та інших частинах світу.

За інерційним сценарієм провідними галузями промислового комплексу залишатимуться енергетика, виробництво будівельних матеріалів та скловиробів, харчова, деревообробна промисловість, виробництво меблів. Питома вага видобувної, текстильної та машинобудівної галузей залишатиметься у загальній структурі промислового виробництва відносно невеликою

Загалом темпи зростання обсягів випуску продукції з високою доданою вартістю будуть дещо вищими, ніж зростання виробництва продукції загалом.

Дефіцит кадрів з кожним наступним роком буде зростати і суттєво обмежуватиме можливості підприємств усіх галузей. Особливо гостро цей фактор вплине на малі підприємства, що працюють на місцеві ринки збуту та розміщені в південній частині Рівненщини. Підприємства-експортери відчуватимуть дефіцит кадрів не так гостро, оскільки вища рентабельність дозволить платити порівняно вищі заробітні плати і за рахунок цього швидше знаходити нових працівників.

В умовах зростання попиту на глобальному ринку обсяги аграрного виробництва у межах області не зростатимуть, однак відбуватиметься поступове заміщення традиційних видів рослинництва (пшениця, кукурудза) на культури, які розширюватимуть можливості їх переробки та експорту. В умовах високої вартості кредитних коштів модернізація галузі та запровадження сучасних технологій відбуватимуться повільно.

Мале і середнє підприємництво забезпечуватимуть найбільший відсоток виробництва продукції (товарів, робіт і послуг) та робочих місць, однак форми і обсяги стимулювання розвитку таких підприємств залишатимуться недостатніми.

Зростання капітальних інвестицій відбуватиметься вкрай повільними темпами, кардинально не впливатиме на зміну ситуації в економіці області.

З вказаних причин зростання продуктивності праці відбуватиметься нижчими темпами, ніж зростання заробітної плати, що негативно впливатиме на конкурентоспроможність продукції місцевих виробників.

Як результат, за інерційним сценарієм питома вага експорту в загальному обсязі виробництва продукції (товарів, робіт і послуг) на Рівненщині зростатиме несуттєво і залишатиметься нижчою, ніж в середньому по Україні.

Оптимістичний сценарій

(область активно використовує можливості в умовах: припинення військових дій на вигідних для України умовах, проведення необхідних для інтеграції в ЄС внутрішніх реформ, інтенсифікації залучення інвестицій, масштабної ресурсної підтримки в рамках програми ЄС «Підтримка України»).

Регіональний рівень:

За оптимістичним сценарієм в області здійснюватимуться суттєві соціально-економічні перетворення.

Покращиться доступ підприємств до позичкового капіталу та грантів, розшириться спектр можливостей, для яких бізнес (у тому числі, малий та мікро) зможе отримувати кошти та інші види підтримки.

Впровадження комплексу реформ (у сфері дерегуляції, податкового та митного законодавства, захисту прав інвесторів, стимулювання інноваційно-інвестиційної діяльності) у поєднанні із системною роботою органів влади області щодо забезпечення інвестиційної привабливості регіону, створення на Рівненщині сприятливих умов для започаткування та ведення бізнесу, дасть можливість залучити в область значні обсяги інвестицій та суттєво підвищити ділову активність.

Це сприятиме забезпеченню інноваційного сценарію розвитку господарського комплексу – зростанню питомої ваги високотехнологічних інноваційних галузей: деревообробки та виробництва меблів, машинобудування, харчової промисловості. Проводитиметься технологічна модернізація ряду підприємств з виробництва будматеріалів та скловиробів, текстильної промисловості, машинобудування, продукція яких реалізується на європейських ринках.

Нові високотехнологічні виробництва створюватимуться в сільському господарстві, транспорті, зв'язку, ІТ-секторі, торгівлі. Розвиватиметься зайнятість в третинному секторі (індивідуальні креативні, публічні й цифрові проекти).

В аграрному секторі зростатиме чисельність малих підприємств та кооперативних об'єднань. Якість продукції багатьох місцевих сільгоспвиробників буде приведена у відповідність із європейськими стандартами.

Додатковий стимул для розвитку отримає малий та середній бізнес, який забезпечить тісну співпрацю зі стратегічними інвесторами.

Рівненщина, на відміну від більшості регіонів України, матиме суттєво кращі демографічні показники відтворення населення. Потреба у висококваліфікованих кадрах, яка виникає внаслідок технологічної модернізації, задовольнятиметься, переважно, місцевими фахівцями (підготовка та перепідготовка відповідних кадрів, удосконалення системи освіти). Очікується повернення і реінтеграція мігрантів, початок дії програм підтримки та професійної реабілітації ветеранів.

Маючи одну з найбільш модернізованих регіональних систем професійно-технічної освіти, Рівненщина гнучко забезпечує підготовку кадрів у відповідності до зміни потреб місцевих роботодавців та інвесторів.

Запровадження високоефективних технологій сприятиме зниженню енерго- та матеріаломісткості виробництва, зростанню продуктивності праці та чисельності зайнятих.

Екологічна ситуація на території області залишатиметься задовільною.

Поступово покращуватиметься інфраструктура територіальних громад, що підвищить якість життя населення області.

За цим сценарієм, починаючи з 2025 року, передбачається динамічне зростання:

- валового регіонального продукту - на 3-5 відсотка щороку;
- обсягу промислового виробництва - понад 6 відсотки щороку;
- валової продукції сільського господарства - на 5 відсотки щороку;
- обсягу капітальних інвестицій - на 15 відсотків щороку;
- обсягу експорту товарів - на 5 - 6 відсотків щороку;
- середньомісячної заробітної плати - понад 10 відсотків щороку.

Стратегічне бачення розвитку Рівненської області

Виходячи з матеріалів дослідження соціально-економічного стану області, думок місцевих експертів, науковців, працівників органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, сформульовано стратегічне бачення розвитку Рівненської області.

РІВНЕНЩИНА – лідер Північно-західного регіону України, територія зі сприятливим інвестиційним кліматом, розвинутою інфраструктурою та унікальними природними ресурсами, де створено рівні можливості для ведення бізнесу та гармонійного розвитку людини.

Стратегічні та оперативні цілі, завдання розвитку Рівненської області на період до 2027 року

Стратегічні цілі	Оперативні цілі	Завдання
1. Розвиток конкурентної економіки	1.1. Підтримка високотехнологічних виробництв та наукових досліджень	1.1.1. Розвиток експортоорієнтованих галузей економіки з високою доданою вартістю (ІТ-сектор, деревообробна та меблева промисловість, виробництво продуктів харчування та поглиблена переробка сільськогосподарської продукції, логістика). 1.1.2. Розвиток високотехнологічного органічного сільського господарства, ягідництва та садівництва. 1.1.3. Переорієнтація господарського комплексу області на оборонні замовлення та післявоєнне відновлення економіки. 1.1.4. Підтримка досліджень та впровадження технологічних, організаційних, комерційних інновацій.
	1.2. Створення сприятливих умов для розвитку малого та середнього бізнесу	1.2.1. Розвиток інфраструктури підтримки підприємництва. 1.2.2. Впровадження інструментів мікрофінансової підтримки бізнесу, включаючи релокований. 1.2.3. Сприяння місцевим виробникам у розширенні доступу до ринків збуту.
	1.3. Стимулювання залучення інвестицій	1.3.1. Підготовка інвестиційних продуктів. 1.3.2. Покращення інвестиційної промоції регіону. 1.3.3. Створення та розвиток індустріальних парків, промислових зон та кластерів.
2. Збалансований розвиток територій області	2.1. Забезпечення розвитку інфраструктури територій	2.1.1. Розвиток транзитного потенціалу і транспортної інфраструктури. 2.1.2. Підвищення якості та доступності медичних послуг населенню на первинному, вторинному та третинному рівнях. 2.1.3. Розвиток інфраструктури підтримки здорового способу життя мешканців області. 2.1.4. Актуалізація містобудівної документації. 2.1.5. Розбудова цифрової інфраструктури та впровадження електронних сервісів у регіоні. 2.1.6. Розвиток та відновлення інфраструктури для захисту мешканців та посилення енергетичної безпеки громад. 2.1.7. Підвищення енергоефективності та надійності систем енергопостачання, водопостачання та водовідведення, тепlopостачання та газопостачання, розширення обсягів використання альтернативних джерел енергії та палива. 2.1.8. Підвищення ефективності управління земельними, лісовими та водними ресурсами.
	2.2. Стимулювання економічної активності в громадах	2.2.1. Створення дієвих механізмів мобілізації жителів до вирішення місцевих проблем. 2.2.2. Розвиток середніх і малих суб'єктів господарювання на сільських територіях та сприяння зайнятості населення. 2.2.3. Формування позитивного іміджу Рівненщини. 2.2.4. Розвиток туристично-рекреаційної інфраструктури, туристичних продуктів; активізація культурно-мистецького життя. 2.2.5. Розвиток міжмуніципального, міжрегіонального та транскордонного співробітництва громад, впровадження кращих практик країн ЄС.

3. Розвиток людського капіталу	3.1. Підвищення обізнаності та соціальної активності жителів	3.1.1. Підвищення освітнього рівня молоді, забезпечення громадянам рівних умов доступу до якісної освіти. 3.1.2. Сприяння соціальному становленню молоді, волонтерству та всебічному захисту і розвитку дітей, дотримання прав людини та гендерної рівності. 3.1.3. Покращення підготовки кадрів для потреб регіональної економіки та соціальної сфери, підтримка розвитку лідерства.
	3.2. Забезпечення рівних можливостей для самореалізації та належних умов для проживання населення	3.2.1. Створення умов для повернення мешканців області, які виїхали за кордон, зокрема, шляхом розширення державної підтримки пільгового іпотечного кредитування, включення до активного суспільного життя вразливих верств населення, внутрішньо переміщених осіб, ветеранів, військових та членів їх сімей. 3.2.3. Покращення стану довкілля, формування екологічної культури населення, підвищення ефективності поводження з відходами, їх захоронення та переробки

Стратегічна ціль 1. Розвиток конкурентної економіки

Серед стратегічних цілей розвитку Рівненщини на період до 2027 року ціль «Розвиток конкурентної економіки» є базовою.

Рівненська область відноситься до промислово-аграрних регіонів України. У валовій доданій вартості найбільшу питому вагу мають промисловість та сільське господарство.

Область має значний виробничий, інвестиційний та ресурсний потенціал і розвинену транспортну інфраструктуру, структура експорту переважною мірою орієнтована на ринки ЄС, впроваджуються енергоефективні заходи і технології у виробничій та соціальній сферах, наявні наукові інституції і науково-практичні розробки у значимих для області виробничих галузях. Основні галузі промисловості, транспорту, зв'язку, житлово-комунального господарства адаптовані до умов військового часу та стабільно працюють. Система професійної освіти є однією з найбільш ефективних серед регіонів України.

Водночас, в економіці області є значною зношеність основних фондів комунальної інфраструктури, сільського господарства, будівельної галузі, низька продуктивність праці у сільському господарстві, відносно мала частка продукції з великою доданою вартістю, низька виробництв не є неконкурентними на глобальному ринку. Продукція сільського господарства характеризується низьким ступенем переробки, бракує потужностей для її довгострокового зберігання.

З метою підвищення економічної спроможності області органами влади Рівненщини ведеться системна робота щодо:

активізації процесу залучення інвестиційних ресурсів (державних та приватних), коштів міжнародних фінансових організацій та міжнародної технічної допомоги з метою модернізації діючих та формування нових виробничих високотехнологічних, експортоорієнтованих та наукомістких підприємств;

забезпечення підтримки малого і середнього підприємництва, спроможного швидко пристосовуватися до змін у середовищі;

допомоги в релокації бізнесу;

підвищення ролі наукового середовища у формуванні та впровадженні інноваційних виробництв та продуктів.

Вагомими факторами позитивного впливу на економічний розвиток Рівненщини можуть стати:

покращення національного бізнес-клімату внаслідок проведення Україною реформ, необхідних для переговорів про вступ в ЄС;

прогнозоване зростання інвестиційної привабливості України після припинення військових дій;

розширення можливостей грантового фінансування;

державна підтримка для резидентів індустриальних парків та підтримка експорту;

відновлення та розвиток транспортної інфраструктури в рамках програм відновлення України.

Використання зазначених можливостей може відбутися лише завдяки координації дій органів влади у тісній співпраці з приватним, громадським секторами та наукою.

Основними загрозами в економічній сфері для області є:

призупинення реформи дерегуляції та посилення необґрунтованого втручання у господарську діяльність контролюючих та правоохоронних органів;

скорочення у найближчі роки частки працездатного населення, дефіцит кваліфікованих трудових ресурсів, спричинений війною;

відсутність ефективної державної підтримки впровадження інновацій та розвитку креативної економіки;

негативні економічні, соціальні та екологічні наслідки військової агресії російської федерації.

Досягненню стратегічної цілі «Розвиток конкурентної економіки» сприятимуть створення нових високотехнологічних виробництв та інноваційних підприємств, реалізація політики стимулювання залучення інвестиційних ресурсів та розвитку малого та середнього бізнесу.

Впровадження зазначеної стратегічної цілі передбачається через реалізацію трьох оперативних цілей:

Оперативна ціль 1.1	Оперативна ціль 1.2	Оперативна ціль 1.3
Підтримка високотехнологічних виробництв і наукових досліджень	Створення сприятливих умов для розвитку малого та середнього бізнесу	Стимулювання залучення інвестицій

Очікується, що реалізація стратегічної цілі «Розвиток конкурентної економіки» у середньостроковій перспективі сприятиме:

створенню нових високотехнологічних виробництв та інноваційних підприємств;

підвищенню продуктивності праці та конкурентоспроможності продукції виробників області;

активному залученню внутрішніх і зовнішніх інвестицій у економіку області;

розбудові мережі індустриальних парків;

впровадженню сучасних форм виробничої кооперації виробників сировини та кінцевої продукції, зокрема кластерів;
 розвитку малого та середнього підприємництва, передусім у виробничій сфері;
 зміцненню ІТ-сектору;
 зменшенню рівня енергоємності виробництва;
 збільшенню використання нетрадиційних і відновлюваних джерел енергії;
 впровадженню екологічно ефективних виробництв;
 збільшенню обсягів експорту продукції місцевих товаровиробників.

Оперативна ціль 1.1. Підтримка високотехнологічних виробництв та наукових досліджень

Основними завданнями у галузях економіки є формування сприятливих умов для модернізації та підвищення технологічного рівня виробництв, застосування безвідходних та енергозберігаючих технологій, випуск конкурентоспроможної на внутрішньому та зовнішньому ринках продукції.

Вагомою інфраструктурною передумовою для пошвидшення економічного розвитку регіону є індустріальні парки «Rivne industrial park» площею 125 га, «Кронспан Рівне» площею 85 га, «HEMPY UA» площею 42,9 га.

Одним із основних факторів, що радикально впливає на виробництво, стимулює його розвиток та забезпечує конкурентоспроможність підприємств, є впровадження інновацій.

Суттєве підвищення ефективності інноваційної діяльності можливе лише за умови налагодження дієвої взаємодії між підприємствами області, які впроваджують інновації, та науково-дослідними установами (передусім місцевими). Активізація інноваційної діяльності на Рівненщині є одним із визначальних завдань.

Пріоритетними напрямками економічної діяльності, яким надаватиметься всебічна підтримка, будуть високотехнологічні, експортоорієнтовані виробництва, а також підприємства з поглибленою переробкою продукції у харчовій промисловості та переробці сільськогосподарської продукції, органічному землеробстві, ягідництві та садівництві, деревообробній галузі, ІТ-секторі, а також надання транспортно-логістичних послуг.

Вагому роль у забезпеченні ефективної реалізації експортного потенціалу Рівненщини відіграє співпраця з ПрАТ «Експортно-кредитне агентство».

Для оперативного вирішення питань підготовки кваліфікованих кадрів відповідно до потреб місцевого бізнесу діє обласна координаційна платформа для роботодавців та працівників «Rivne work hub».

Основними завданнями в рамках реалізації оперативної цілі є:
 підвищення конкурентоздатності продукції як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках;
 зростання високотехнологічного експорту та його диверсифікація;
 розвиток галузей промисловості з високою доданою вартістю;

підтримка та інформаційне забезпечення суб'єктів сфери інноваційної діяльності;

сприяння налагодженню зв'язків між науковцями, підприємцями та владними структурами; формування відповідних кластерів;

сприяння розвитку дослідницької бази та інфраструктури передачі технологій при наукових установах та вищих навчальних закладах.

Очікувані результати:

залучення внутрішніх і зовнішніх інвестицій у економіку області;

збільшення обсягів інвестицій, залучених підприємствами області для реалізації інноваційних проєктів;

збільшення обсягів інноваційної продукції промислових підприємств;

розвиток та підвищення ефективності інноваційної інфраструктури області;

збільшення кількості підприємств високотехнологічних галузей промисловості; створення нових робочих місць;

збільшення частки експортної високотехнологічної продукції;

збільшення надходжень до місцевих бюджетів від діяльності підприємств, які функціонують у високотехнологічних галузях промисловості;

створення ефективних форм взаємодії науково-дослідного та виробничого секторів.

Індикатори:

кількість промислових підприємств, що впроваджують інновації;

частка кількості інноваційно активних промислових підприємств у загальній кількості промислових підприємств;

кількість впроваджених інноваційних технологічних процесів у промисловості;

відсоток обсягу інноваційної продукції в загальному обсязі реалізованої продукції;

частка витрат на інновації промислових підприємств у загальному обсязі реалізованої продукції (товарів, послуг) промислових підприємств;

кількість організацій, які виконують наукові і науково-технічні роботи;

частка науковців, зайнятих дослідницькою діяльністю;

динаміка та структура зовнішньоторговельного балансу області.

Завдання	Можливі сфери реалізації проєктів (неповний перелік)
1.1.1. Розвиток експортоорієнтованих галузей економіки з високою доданою вартістю (ІТ-сектор, деревообробна та меблева промисловість, виробництво продуктів харчування та поглиблена переробка сільськогосподарської продукції, логістика)	розроблення та реалізація проєктів розвитку зазначених галузей із застосуванням підходу смарт-спеціалізації; сприяння впровадженню сучасних форм виробничої кооперації виробників сировини та кінцевої продукції, зокрема кластерів; налагодження ефективної співпраці суб'єктів господарювання зазначених галузей із науковцями Рівненщини та інших регіонів України

<p>1.1.2. Розвиток високотехнологічного органічного сільського господарства, ягідництва та садівництва</p>	<p>формування культури виробництва та споживання продукції органічного сільського господарства; сприяння науковим дослідженням, навчанню і консультуванню з питань органічного сільського господарства (еколого-економічна оцінка доцільності й ефективності переходу на органічне виробництво); розроблення ґрунтозахисних та безпечних технологій вирощування сільськогосподарських культур та інформаційна кампанія для дрібних агровиробників про потенціал виробництва і збуту органічної продукції; консультативна підтримка агровиробників з питань розроблення бізнес-планів.</p>
<p>1.1.3. Переорієнтація господарського комплексу області на оборонні замовлення та післявоєнне відновлення економіки</p>	<p>Підтримка комунікації між суб'єктами господарювання, органами влади та органами місцевого самоврядування для оперативного реагування на можливості та виклики економічного розвитку; Надання навчальної та консультативної підтримки суб'єктам господарювання для переорієнтації на оборонні замовлення; Технічна модернізація суб'єктів господарювання для переорієнтації на оборонні замовлення.</p>
<p>1.1.4. Підтримка досліджень та впровадження технологічних, організаційних, комерційних інновацій</p>	<p>активізація співпраці освітньо-наукових установ, бізнесу та органів влади у сфері розроблення і реалізації інноваційних проєктів; створення інноваційних наукових лабораторій; створення бази даних регіональних дослідницьких та інноваційних проєктів та заходів; сприяння освоєнню виробництва інноваційних продуктів; організація конкурсів на кращу інноваційну розробку серед науковців; розвиток інноваційних форм підприємництва.</p>

Оперативна ціль 1.2. Створення сприятливих умов для розвитку малого та середнього бізнесу

Розвиток малого і середнього підприємництва є важливим фактором економічного зростання регіону, а також показником рівня господарської активності його жителів. Відносини органів влади з бізнесовими структурами в області базуються на засадах партнерства, відкритості та прозорості.

Малий та середній бізнес створює робочі місця, забезпечує зайнятість та самозайнятість населення, формує конкурентне середовище, забезпечує податкові надходження до місцевих бюджетів.

Суб'єкти малого та середнього підприємництва забезпечують понад 80 відсотків загального обсягу реалізованої в області продукції та понад 90 відсотків робочих місць.

З 2018 року відповідно до обласної програми розвитку малого і середнього підприємництва у регіоні запроваджено фінансову підтримку малого бізнесу шляхом часткового відшкодування з обласного бюджету відсоткових ставок за кредитами (позиками) банків, що надаються на реалізацію проєктів суб'єктів малого і середнього підприємництва, передусім тих, які виготовляють товари оборонного призначення або надають послуги у цій сфері.

Разом з тим, на території області недостатньою є кількість інфраструктурних об'єктів підтримки підприємництва: бізнес-центрів, інвестиційних та лізингових компаній, бізнес-інкубаторів, бізнес-асоціацій, відсутні технологічні парки.

Для створення сприятливих умов ведення бізнесу в області передбачається:

- активізувати діяльність інституцій підтримки підприємництва;
- вдосконалити механізми фінансово-кредитної підтримки, в тому числі для підприємців-початківців;
- сприяти реалізації експортного потенціалу суб'єктів малого та середнього бізнесу.

Очікувані результати:

розширення мережі об'єктів інфраструктури підтримки малого і середнього підприємництва;

забезпечення фінансово-кредитної, інформаційно-консультаційної підтримки розвитку малого і середнього бізнесу, включаючи релокований;

підвищення конкурентоспроможності продукції місцевих виробників та їх експортного потенціалу;

сприяння налагодженню зв'язків між великими, середніми та малими підприємствами;

підвищення рівня зайнятості та доходів бюджетів, отримуваних від діяльності суб'єктів малого та середнього бізнесу (юридичних та фізичних осіб).

Індикатори:

кількість діючих суб'єктів середнього підприємництва у розрахунку на 10 тис. осіб наявного населення, одиниць;

кількість діючих суб'єктів малого підприємництва (з урахуванням мікропідприємництва) у розрахунку на 10 тис. осіб наявного населення, одиниць;

обсяги кредитування малого і середнього бізнесу;

частка продукції підприємств малого і середнього бізнесу в загальному обсязі промислової продукції;

кількість підприємств, сертифікованих за стандартами ISO;

частка доходів від малого і середнього бізнесу у загальному обсязі податкових надходжень.

Завдання	Можливі сфери реалізації проєктів (неповний перелік)
1.2.1. Розвиток інфраструктури підтримки підприємництва	створення центрів підтримки бізнесу, бізнес-інкубаторів та інших об'єктів інфраструктури; підтримка діяльності установи «Агенція регіонального розвитку Рівненської області»; сприяння спрощенню та прискоренню реєстраційно-дозвільних процедур; забезпечення сприятливих умов для започаткування ведення власної справи.
1.2.2. Впровадження інструментів мікро-фінансової та навчально-консультативної підтримки бізнесу, включаючи релокований	надання інформаційно-консультаційних послуг з питань започаткування та ведення підприємницької діяльності незайнятому населенню; фінансова підтримка суб'єктів малого та середнього підприємництва та інфраструктури; організація та участь у форумах, семінарах, конференціях, виставках, ярмарках із залученням суб'єктів малого та середнього підприємництва; сприяння налагодженню співпраці місцевих виробників та торгових мереж.
1.2.3. Сприяння місцевим виробникам у розширенні ринків збуту	надання інформаційної підтримки суб'єктам підприємницької діяльності щодо впровадження стандартів ISO та сертифікатів ЄС в регіоні; сприяння суб'єктам підприємницької діяльності у проведенні маркетингових досліджень та збуті товару; проведення виставок-ярмарків у Рівненській області; сприяння просуванню продукції товаровиробників області на нові міжнародні ринки; стимулювання впровадження і функціонування систем управління якістю, екологічного управління та інших систем управління для виробництва конкурентоспроможної продукції.

Оперативна ціль 1.3. Стимулювання залучення інвестицій

Інвестиційна діяльність – основний інструмент розвитку економіки, ефективність якої створює передумови для будівництва нових промислових підприємств, впровадження інноваційних технологічних процесів і випуску нових видів продукції, розв’язання соціальних та екологічних проблем, і, як наслідок, підвищення загальної конкурентоздатності економіки області.

Разом з тим, існує ряд негативних чинників, що стримують надходження інвестицій у область та спричинені повномасштабним вторгненням російської федерації, такі як різке погіршення інвестиційного клімату, скорочення частки працездатного населення. Також – нестабільна та недосконала нормативно-правова база, низький рівень захисту інвестицій, обмеженість та висока вартість кредитних ресурсів, корупційні та курсові ризики.

Головним джерелом фінансування капітальних інвестицій протягом останніх років залишаються власні кошти підприємств та кошти населення. При цьому, недостатніми є обсяги іноземних інвестицій, кредитів і позик фінансових установ.

З метою ефективного реалізації державної регіональної політики, залучення інвестиційних та кредитних ресурсів, міжнародної технічної допомоги в області діє одна з перших в Україні спеціалізована агенція із залучення інвестицій та обслуговування інвесторів «ІнвестІнРівне». Агенція діє за принципом «єдиного вікна» для інвесторів, забезпечує їх супровід на всіх етапах підготовки та реалізації проєктів.

Крім того, у 2016 році створена Агенція регіонального розвитку, яка є майданчиком для активної взаємодії влади, бізнесу і громадськості у питаннях реалізації проєктів регіонального та місцевого розвитку.

Основним інструментом залучення потенційних інвесторів є належна підготовка інвестиційних продуктів (інвестиційно привабливих пропозицій), насамперед це індустріальні парки, колишні промислові зони, вільні земельні ділянки, готові інвестиційні проєкти розвитку.

Пріоритетними напрямками економічної діяльності, яким надаватиметься всебічна підтримка для модернізації основних фондів і процесів виробництва та розширення асортименту продукції, є високотехнологічні, експортоорієнтовані виробництва, а також підприємства з поглибленою переробкою продукції.

Залучення значного інвестиційного ресурсу (передусім іноземного капіталу) дозволить реалізувати в області великомасштабні проєкти, впроваджувати передові технології, сучасне обладнання, нові маркетингові стратегії та розширити ринки збуту.

Очікувані результати:

підвищення рівня інвестиційної привабливості області, формування її позитивного іміджу;

впровадження програм та заходів щодо активізації та систематизації діяльності із залучення інвестицій;

розвиток інвестиційної інфраструктури в області;

підготовка привабливих інвестиційних продуктів;

упровадження інноваційних технологій та технологічних процесів в регіоні;

стимулювання розміщення нових підприємств в області;

збереження та створення нових робочих місць.

Індикатори:

обсяг капітальних інвестицій у розрахунку на одну особу населення, гривень;

індекс капітальних інвестицій, відсотків до попереднього року

динаміка обсягів прямих іноземних інвестицій;

частка прямих іноземних інвестицій, залучених у промисловість у загальному обсязі прямих іноземних інвестицій;

кількість новостворених підприємств,

кількість новостворених робочих місць;

кількість реалізованих інвестиційних проєктів;

кількість діючих індустриальних парків.

Завдання	Можливі сфери реалізації проєктів (неповний перелік)
1.3.1. Підготовка інвестиційних продуктів	підготовка нових інвестиційних пропозицій; створення бази вільних територій області з промисловою інфраструктурою для подальшої інвестиційної промоції; оновлення бази даних земельних ділянок типу «Грінфілд» та об'єктів типу «Браунфілд»; підтримка інституцій для сприяння інвестуванню
1.3.2. Покращення інвестиційної промоції регіону	організація роботи інвестиційного сайту, підготовка промо-матеріалів; сприяння розробленню інвестиційних паспортів об'єднаних територіальних громад з метою вивчення їх перспектив, наявних робочих місць, демографічної ситуації; участь у міжнародних виставках, форумах, поширення позитивних прикладів реалізації проєктів в області; впровадження програм та заходів щодо активізації та систематизації діяльності із залучення інвестицій; проведення інвестиційних форумів.
1.3.3. Створення індустриальних парків, розвиток науково-дослідницьких і технологічних інституцій, промислових зон та кластерів	організаційне створення, проєктування та інженерне облаштування Індустриального парку Рівненської області; підтримка розвитку індустриальних парків у регіоні; створення індустриальних парків, у тому числі на територіях старих промислових зон, утворення технопарків, центрів технологій; сприяння організації та діяльності кластерів у пріоритетних для області видах діяльності; підтримка розвитку науково-дослідницьких та технологічних інституцій

Стратегічна ціль 2. Збалансований розвиток територій області

Соціально-економічний розвиток території Рівненської області характеризується значною його диференціацією у районах та містах обласного значення, основною причиною якої є неоднорідність наявного економічного потенціалу районів області, зокрема природних ресурсів, рівня розвитку виробничої інфраструктури та стану основних фондів, обсягів вкладених інвестицій, щільності населення, наявності трудових ресурсів.

Так, співвідношення максимального та мінімального значення обсягів реалізованої промислової продукції на одну особу у 2018 році серед міст обласного значення у м. Вараш (213229 гривень) перевищувало показник м. Острог (968,5 гривні) у 220,2 рази. Від початку повномасштабного військового вторгнення ситуація не покращилася.

У сільській місцевості до початку військової агресії проживало 52,5 відсотка населення області. При цьому, кількість економічно активного населення працездатного віку у сільській місцевості області була дещо вища, ніж у міських поселеннях. Зокрема, це стосується північної частини Рівненщини (зони Полісся), де наявні малородючі та бідні на поживні речовини дерново-підзолисті ґрунти, значна частина якої зазнала радіоактивного забруднення внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС. Це спричинило певні обмеження у проживанні (недостатній розвиток соціальної інфраструктури) та веденні сільського господарства на цих територіях.

Одним із ключових завдань регіональної політики є зменшення міжрегіональних та внутрішніх регіональних дисбалансів. Тому особливий акцент надається розвитку економічного потенціалу територій, які є менш економічно привабливими.

Водночас, через слабе ресурсне забезпечення для досягнення поставлених цілей, є ймовірним подальше поглиблення диференціації розвитку територій, утворених в процесі децентралізації, зокрема між потужними міськими, селищними об'єднаними територіальними громадами (з вагомим виробничим і ресурсним потенціалом) та невеликими сільськими об'єднаними територіальними громадами, а також за умови нерівномірного розміщення інвестиційних ресурсів.

Стратегія розробляється з використанням територіально-орієнтованого та безпекового підходу, що передбачає функціональні типи територій: території відновлення; регіональні полюси зростання; території з особливими умовами для розвитку; території сталого розвитку. На території Рівненської області є всі типи таких територій.

Переважає більшість Рівненщини відноситься до території сталого розвитку. Тобто діє традиційна система взаємовідносин державних, регіональних та місцевих програм і коштів відповідних бюджетів

Однак, на півночі область межує з білоруссю. Тому, в прикордонних громадах інший тип - територія з особливими умовами для розвитку. Для забезпечення належного захисту та функціонування цих територій у рамках відповідних програм та заходів залучаються цільові кошти державного, регіонального та місцевих бюджетів.

На території Рівненської області є територіальні громади, де внаслідок ракетних ударів були руйнування та ушкодження. Зазначені громади віднесені до території відновлення.

Перелік таких громад (Дубенська, Смизька, Привільненська Дубенського району, Рафалівська Вараського, Білокриницька, Великомежиріцька, Здобвицька, Здолбунівська, Зорянська, Клеванська, Рівненська, Шпанівська Рівненського та Сарненська Сарненського) внесено до проекту оновленої ДСРР-2027, що дасть можливість громадам отримати необхідні цільові видатки.

Регіональні полюси зростання будуть формуватися навколо найбільших міських громад області а також індустріальних парків.

Враховуючи вищевикладене, першочергова увага в рамках цієї стратегічної цілі буде зосереджена на:

відновлення та розвиток інфраструктури, економічної активності та балансу екосистем, створення безпечових умов життєдіяльності на територіях відновлення, посилення обороноздатності держави на територіях з підвищеним ризиком загрози ведення бойових дій, підтримку та ефективно використання потенціалу територій з особливими умовами для розвитку;

масштабування позитивного впливу регіональних полюсів зростання та територій сталого розвитку, що повинно сприяти зниженню рівня внутрішньорегіональної асиметрії в розвитку територіальних громад та якості життя людини;

зменшенні диспропорцій у доступі населення до транспортних, комунальних, медичних, адміністративних, інформаційних, рекреаційних та інших послуг;

підвищенні ефективності управління земельними, водними та лісовими ресурсами;

створенні дієвих механізмів мобілізації жителів до вирішення місцевих проблем;

стимулюванні співробітництва громад;

підтримці малих та середніх виробників сільськогосподарської продукції (обслуговуючих кооперативів, асоціацій виробників).

Досягнення зазначеної стратегічної цілі передбачається через реалізацію двох оперативних цілей:

Стратегічна ціль 2. Збалансований розвиток територій області	
Оперативна ціль 2.1	Оперативна ціль 2.2
Забезпечення розвитку інфраструктури територій	Стимулювання економічної активності в громадах

Очікується, що реалізація стратегічної цілі «Збалансований розвиток територій області» у середньостроковій перспективі сприятиме:

вирівнюванню дисбалансу в розвитку економічного потенціалу територій області;

підвищенню виробничого потенціалу та якості життя жителів сільських, селищних, міських територіальних громад;

розвитку та відновленню інфраструктури територій області.

Оперативна ціль 2.1. Забезпечення розвитку інфраструктури територій

Досвід успішних країн свідчить, що розвиток територій, зокрема сільських та навколо малих міст, це, перш за все, забезпечення комфортного рівня життя населення, що досягається вирішенням цілого комплексу питань: розвитком галузей економіки та сфер діяльності, які створюють робочі місця, розбудовою транспортної, соціальної, гуманітарної інфраструктури, житлово-комунального господарства, що сприятиме розблокуванню економічного потенціалу території та самореалізації її жителів.

Від належних соціальних умов залежать розвиток та ефективність виробництва.

Звичайно, що в умовах повномасштабної війни складно забезпечити підвищення якості життя населення громад. Тому першочергова увага та ресурси мають спрямовуватися на забезпечення критичних потреб з надання базових послуг мешканцям та розвиток спроможності протистояти викликам, спричиненим війною.

Одним із гострих викликів, які постали в результаті повномасштабної збройної агресії, є інфраструктурні проблеми, пов'язані зі значними масштабами руйнувань / пошкодженнями інфраструктурних об'єктів та з їх недостатністю на територіях, що не зазнали пошкоджень, але прийняли значну кількість ВПО, що збільшило попит на послуги та житло. Також суттєвими є прогалини щодо безпеки, існуючої інфраструктури (особливо це стосується систем захисту енергетичних та інфраструктурних об'єктів), відсутність укриттів або їх неналежний стан тощо. Вцілілі об'єкти, значною мірою, страждають на технологічну застарілість і не відповідають сучасним потребам.

Збройна агресія російської федерації проти України зумовила процеси переорієнтації транспортно-логістичних маршрутів суб'єктів бізнесу. Логістичний потенціал Рівненщини в напрямку Білорусі надовго втрачено. Натомість зросла інтенсивність вантажопотоків у напрямках сходу та заходу.

У середньостроковій перспективі особлива увага органів виконавчої влади буде зосереджена на:

удосконаленні інфраструктури для розвитку спроможності протистояти викликам, спричиненим війною ного забезпечення;

удосконаленні інструментів стимулювання економічної активності в громадах.

Для досягнення поставленої оперативної цілі передбачається, серед іншого, забезпечити підтримку реалізації інвестиційних проєктів територіальних громад шляхом залучення коштів бюджетів усіх рівнів, міжнародної технічної допомоги та міжнародних фінансових організацій.

З метою підвищення ефективності управління енергетичними ресурсами в області реалізується Комплексна програма енергоефективності Рівненської області на 2018 – 2025 роки.

Невід'ємною частиною розвитку інфраструктури області, зокрема територіальних громад, районів, міст, є створення високотехнологічного водогосподарського комплексу, здатного забезпечити населення та господарський комплекс питною водою, якість якої відповідає державним стандартам.

Очікувані результати:

- покращення стану автодоріг;
- поширення електронних сервісів у інфраструктуру життєдіяльності регіону;
- підвищення якості та доступності медичної допомоги на первинному, вторинному та третинному рівнях;
- збільшення частки населення, охопленого кваліфікованою лікарською допомогою;
- зменшення аварійності систем енерго-, тепло-, газо, водопостачання та водоведведення; збільшення частки населення, що має доступ до інфраструктури для підтримки здорового способу життя;
- зниження рівня захворюваності та смертності населення;
- активізація інвестиційних проєктів у громадах внаслідок актуалізації містобудівної документації;
- запровадження нових рішень у сфері відновлюваної енергетики;
- зменшення обсягів енергоспоживання у бюджетній сфері;
- модернізація водопровідно-каналізаційного господарства, підвищення ефективності та надійності його функціонування;
- підвищення якості питного водопостачання та очищених стоків, зниження негативного впливу на оточуюче природне середовище.
- підвищення ефективності управління земельними, лісовими та водними ресурсами.

Індикатори:

- кількість та протяжність побудованих та реконструйованих автодоріг;
- смертність від хвороб системи кровообігу серед населення віком 18+ років; кількість учасників фізкультурно-масових заходів у співвідношенні до загальної чисельності населення;
- кількість аварійних ситуацій систем енерго-, тепло-, газо, водопостачання та водоведведення в громадах регіону;
- кількість громад, у яких нормативний час прибуття першого пожежно-рятувального підрозділу до будь-якого населеного пункту складає не більше 20 хвилин;
- частка громад, які мають актуалізовану містобудівну документацію;
- кількість наданих адміністративних послуг онлайн у ЦНАП;
- частка питної води, що відповідає державним стандартам якості.
- кількість будинків, оснащених приладами обліку теплової енергії та питної води;

Завдання	Можливі сфери реалізації проєктів (неповний перелік)
2.1.1. Розвиток транзитного потенціалу і транспортної інфраструктури	будівництво та реконструкція автомобільних доріг загального користування, комунальних автодоріг; проведення поточного середнього ремонту автодоріг; будівництво і капітальний ремонт ліній електротранспорту; оновлення основних виробничих фондів окремих видів транспорту, насамперед рухомого складу; сприяння вивченню товаротранспортних потоків; концепція та техніко-економічне обґрунтування створення логістичних центрів

2.1.2. Підвищення якості та доступності медичних послуг населенню на первинному, вторинному та третинному рівнях	удосконалення бази первинної медичної допомоги та впровадження телемедицини; розвиток госпітальних округів та спеціалізованої медичної допомоги; модернізація багатoproфільних лікарень інтенсивного лікування, будівництво та реконструкція медичних закладів; оновлення парку санітарних автомобілів служби екстреної медичної допомоги та медицини катастроф
2.1.3. Розвиток інфраструктури підтримки здорового способу життя мешканців області	створення та покращення інфраструктури для занять фізичною культурою; проведення фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів, забезпечення участі спортсменів і команд області у всеукраїнських заходах
2.1.4. Актуалізація містобудівної документації	розроблення комплексних планів просторового розвитку територій територіальних громад; розроблення генеральних планів населених пунктів; розроблення детальних планів окремих територій
2.1.5. Розбудова цифрової інфраструктури та впровадження електронних сервісів у регіоні	підвищення якості, наближення адміністративних послуг до громадян та бізнесу, застосування цифрових рішень для підвищення якості надання публічних послуг, у тому числі для осіб з інвалідністю, переведення надання публічних послуг в онлайн режим; впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у державне управління та місцеве самоврядування, охорону здоров'я, культуру, освіту, науку, охорону навколишнього природного середовища, бізнес тощо; створення, впровадження та розвиток електронного документообігу
2.1.6. Розвиток та відновлення інфраструктури для захисту мешканців та посилення енергетичної безпеки громад	створення укриттів для закладів бюджетної сфери, передусім – закладів дошкільної, загальної середньої та професійної освіти; створення, оснащення центрів безпеки громадян; застосування рішень з енергетичної безпеки об'єктів критичної інфраструктури громад
2.1.7. Підвищення енергоефективності та надійності систем енергопостачання, водопостачання та водовідведення, теплопостачання та газопостачання, розширення обсягів використання альтернативних джерел енергії та палива	підтримка енергоефективних екологічно безпечних проєктів, заміщення енергетичних ресурсів альтернативними і відновлюваними джерелами енергії; впровадження енергозберігаючих технологій на комунальних підприємствах територіальних громад; оснащення житлового фонду приладами обліку теплової енергії та питної води; модернізація діючої та розбудова нової житлово-комунальної інфраструктури (у тому числі проведення комплексної модернізації систем централізованого водопостачання та водовідведення області)
2.1.8. Підвищення ефективності управління земельними, лісовими та водними ресурсами	застосування технологічних та управлінських рішень для підвищення ефективності використання малопродуктивних земель; застосування технологічних рішень для управління лісовими та водними ресурсами з урахуванням змін клімату

Оперативна ціль 2.2. Стимулювання економічної активності в громадах

Світовий досвід господарювання свідчить, що місцева влада, зазвичай, найкраще знає стан розвитку своєї громади та найбільш зацікавлена створити сприятливі умови для економічного зростання, задіяти всі важелі для залучення інвестицій, розвитку підприємництва, сприяти створенню нових робочих місць та зростанню самозайнятості населення. Тому підтримка органів місцевого самоврядування, які докладають зусиль для зростання економічної активності на своїх територіях, є одним з пріоритетів регіональної стратегії розвитку. В області діє низка міжнародних проєктів та програм, які упродовж багатьох років надають допомогу в різних аспектах місцевого розвитку. В числі найбільших - Програма розвитку ООН та Проєкт USAID «ГОВЕРЛА». Прогнозованим є зростання підтримки місцевих ініціатив, зокрема в рамках Програми транскордонного співробітництва ЄС «Польща-Україна», Програми «Підтримка України», а також розширення можливостей доступу до інших програм ЄС. Майже всі механізми підтримки в рамках програм ЄС вимагатимуть від українських заявників наявності партнерів у країнах-членах ЄС, досвіду управління проєктами та знання відповідних процедур.

Суттєву підтримку для місцевих ініціатив Рівненщини з 2010 по 2021 роки надано в рамках обласний конкурс проєктів розвитку територіальних громад. Завдяки конкурсу реалізовано понад 150 проєктів за наступними основними напрямками : покращення освітлення вулиць, упровадження енергозберігаючих технологій у навчальних закладах, розвиток підприємництва, енерго- та ресурсозбереження, розвиток туристичної діяльності, удосконалення механізмів охорони довкілля, організація ефективної системи надання соціальних послуг населенню, реформування системи житлово-комунального господарства, удосконалення системи благоустрою населених пунктів. В умовах повномасштабної війни фінансування на проведення конкурсу не здійснюється з обласного бюджету.

Сільськогосподарське виробництво на сьогодні потребує значно менше робочої сили, ніж десятиліття назад, тому існує системна потреба у підвищенні самозайнятості жителів сільських територій, а також створенні робочих місць у неаграрних сферах діяльності.

Важливим завданням в умовах постійних соціально-економічних трансформацій є збереження культурного фонду регіону, збереження та популяризація народних традицій і надбань.

Громади Рівненщини мають позитивний досвід підготовки та впровадження договорів співробітництва, спрямованих на спільне вирішення місцевих проблем та надання послуг населенню. Такий досвід заслуговує на поширення серед усіх громад регіону. Враховуючи вищенаведене, основними завданнями для досягнення оперативної цілі будуть: поширення практики розвитку соціальної активності жителів громад;

організація співробітництва громад, створення умов для ефективного використання наявних ресурсів;

розвиток міжрегіонального та транскордонного співробітництва, впровадження кращих практик країн ЄС;

розвиток підприємництва та самозайнятості у сільських територіях;

зростання популярності внутрішнього туризму, народних ремесел, підприємств сфери послуг;
розвиток туристично-рекреаційної інфраструктури, туристичних продуктів області.

Очікувані результати:

покращення благоустрою населених пунктів;
впровадження сучасних форм виробничої кооперації;
створення сімейних молочних ферм;
створення та розширення об'єктів агротуризму;
збільшення доходів домогосподарств;
збільшення чисельності проєктів співробітництва громад, регіонів та проєктів міжнародного співробітництва;
розширення сфери зайнятості сільського населення.

Індикатори:

обсяг фінансування конкурсів за програмами підтримки територіальних громад;
кількість проєктів регіонального розвитку, реалізованих за участю жителів громад;
кількість суб'єктів малого та середнього підприємництва у сільській місцевості;
рівень безробіття у сільській місцевості;
частка об'єктів культурного фонду регіону;
відсоток мешканців, які упродовж року брали участь у заходах у сфері культури;
кількість подій/заходів у сфері культури з чисельністю охоплення понад 100 осіб;
кількість відвідувачів готельних закладів;
частка територіальних громад, які беруть участь в міжнародних партнерствах з муніципалітетами держав-членів ЄС;
частка територіальних громад, які мають діючі договори співробітництва територіальних громад.

Завдання	Можливі сфери реалізації проєктів (неповний перелік)
2.2.1. Створення дієвих механізмів мобілізації жителів до вирішення місцевих проблем	активізація сільських громад та покращення благоустрою сіл шляхом самоорганізації жителів; проведення конкурсів із підтримки соціально-економічних проєктів розвитку територіальних громад
2.2.2. Розвиток середніх і малих суб'єктів господарювання на сільських територіях та , сприяння зайнятості населення	покращення матеріально-технічної бази сільськогосподарських кооперативів, комунальних підприємств на сільських територіях; підтримка державно-приватних партнерств, кооперативів зі створення у сільській місцевості логістичних центрів, складських, холодильних приміщень, овочесховищ; інформаційно-консультативний супровід особистих селянських господарств, ініціатив зі створення малих підприємств у сільській місцевості, підтримка розвитку фермерства; надання навчально-консультативної підтримки з питань нетрадиційних видів агровиробництва;

	<p>консультативна підтримка виробників з питань сертифікації продукції;</p> <p>розвиток індивідуального підприємництва, навчальна і маркетингова підтримка майстрів народних ремесел</p>
2.2.3. Формування позитивного іміджу територій Рівненщини	<p>формування та розміщення на веб-сайтах обласної адміністрації та обласної ради набору багатомовних промоційних онлайн інструментів (відео, презентації, буклети) області та її окремих територій;</p> <p>виготовлення промоційної продукції Рівненщини;</p> <p>проведення та участь у спеціалізованих заходах туристичної та інвестиційної промоції;</p>
2.2.4. Розвиток туристично-рекреаційної інфраструктури, туристичних продуктів, активізація культурно-мистецького життя	<p>сприяння покращенню екологічного стану рекреаційних зон та водних об'єктів;</p> <p>облаштування паркових, оздоровчих зон та об'єктів природного середовища;</p> <p>модернізація культурних інституцій;</p> <p>збереження та популяризація культурної спадщини;</p> <p>проведення міжнародних, всеукраїнських та обласних фестивалів, свят, оглядів, конкурсів традиційної культурної спадщини;</p> <p>проведення моніторингу об'єктів культурної спадщини, розроблення актів технічного стану пам'яток культури області;</p> <p>підтримка розвитку місцевого книговидання та популяризація читання</p>
2.2.5. Розвиток міжмуніципального, міжрегіонального, транскордонного співробітництва громад, впровадження кращих практик країн ЄС	<p>підтримка міжмуніципального, міжрегіонального, співробітництва територіальних громад у всіх сферах діяльності;</p> <p>фінансове стимулювання для створення нових проєктів транскордонного співробітництва територіальних громад;</p> <p>навчально-консультативна підтримка з питань міжмуніципального, міжрегіонального, транскордонного співробітництва громад створення інформаційно-ресурсних центрів доступу до соціально значущої інформації;</p> <p>створення Інтернет-порталу органів місцевого самоврядування</p>

Стратегічна ціль 3. Розвиток людського капіталу

Серед пріоритетів розвитку Рівненської області одним з найважливіших є розвиток людського капіталу як підґрунтя для росту економіки та добробуту населення. Інвестиції в людський капітал дають значний за обсягом, тривалий за часом та інтегральний за характером економічний і соціальний результат.

Військова агресія російської федерації несе найбільші виклики для формування людського капіталу в регіоні як в короткостроковій, так і в довгостроковій перспективі, оскільки руйнує його демографічну основу. За прогнозами, в Україні посилюватиметься негативна динаміка народжуваності; війна неминуче спричинить зростання рівня смертності та скорочення тривалості життя.

Дані Національної служби охорони здоров'я України щодо статево-вікового розподілу декларацій про вибір лікаря первинної медичної допомоги в умовах війни є чи не єдиним доступним джерелом інформації, яке з певною похибкою може характеризувати структуру наявного населення. На фоні областей-сусідів, а також у порівнянні з середнім значенням по Україні

демографічна структура Рівненської області вигідно відрізняється значною (однією з найбільших) часткою населення молодше працездатного віку. Рівненщина є найбільш перспективною серед західних областей України на середньострокову та довгострокову перспективу щодо наявності трудових ресурсів за рахунок дітей, що дозволить пом'якшити демографічне навантаження на працездатне населення громадянами похилого віку.

Найбільший внесок у показники природного приросту населення дає північна частина Рівненщини. У той самий час, більшість робочих місць області, як і кращий доступ до послуг – знаходяться в центральній її частині. Такий стан справ є об'єктивним чинником трудової міграції. Тому наскрізним пріоритетом різних цілей та завдань цієї Стратегії є спрямування зусиль на вирівнювання внутрішньо-регіональних дисбалансів шляхом першочергової підтримки проектів у громадах, які мають позитивний природний приріст населення.

Стратегічна ціль «Розвиток людського капіталу», як і вся Стратегія, орієнтована на людину, і реалізація завдань цієї цілі дасть змогу зберегти існуючу тенденцію до продовження тривалості активного періоду життя людини.

Враховуючи вищенаведене, першочергова увага буде зосереджена на:

- приведенні мережі закладів загальної середньої освіти у відповідність із потребами громад та регіону;
- забезпеченні впровадження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа»;
- підвищенні освітнього рівня молоді та покращенні підготовки кадрів з урахуванням швидких змін на регіональному ринку праці;
- збільшенні поінформованості мешканців щодо питань, пов'язаних із викликами сучасності;
- забезпеченні рівних можливостей для самореалізації населення та належних умов для проживання;
- реабілітації та адаптації внутрішньо-переміщених осіб та ветеранів до суспільного життя та ринку праці;
- формування екологічної поведінки жителів;
- впровадження новітніх технологій переробки твердих побутових відходів;
- проведення заходів щодо адаптації галузей господарського комплексу до зміни клімату.

Досягнення стратегічної цілі передбачається через реалізацію двох оперативних цілей:

Стратегічна ціль 3. Розвиток людського капіталу	
Оперативна ціль 3.1	Оперативна ціль 3.2
Підвищення обізнаності та соціальної активності населення	Забезпечення рівних можливостей для самореалізації та належних умов для проживання

Очікується, що реалізація стратегічної цілі «Розвиток людського капіталу» у середньостроковій перспективі матиме такі результати:

- поліпшення індексу регіонального людського розвитку;
- приведення мережі закладів загальної середньої освіти у відповідність із потребами громад та регіону;
- створення умов та підтримка молодіжних ініціатив, розвиток волонтерства;
- створення умов для повернення мешканців області, які виїхали за кордон, зокрема, шляхом розширення державної підтримки пільгового іпотечного кредитування;
- залучення ветеранів, військових та членів їх сімей, внутрішньо-переміщених осіб, вразливих верств населення до активного суспільного життя та ринку праці;
- залучення додаткових людських, матеріальних, інформаційних ресурсів для вирішення місцевих проблем;
- зниження антропогенного впливу на навколишнє природне середовище.

Оперативна ціль 3.1. Підвищення обізнаності та соціальної активності населення

В умовах війни високим залишається рівень безробіття, яке набуває ознак структурного. Існує значний розрив у забезпеченні робітничими кадрами, в тому числі релокованих промислових підприємств. Соціально-демографічні тенденції (збільшення міграційного відтоку найманих робітників з професійно-технічною і повною вищою освітою), зміни в системі економічних відносин, трансформація економіки на нові принципи розвитку, падіння престижу робітничих професій формують ситуацію нестачі робочої сили в найближчому майбутньому.

Ще однією з причин професійно-кваліфікаційного дисбалансу ринку праці є невідповідність ринку освітніх послуг проблемам економіки як у кількісному, структурному, так і якісному відношенні та ірраціональний підхід випускників шкіл при виборі напрямів подальшого навчання.

Використання системи освіти як одного з основних інструментів розвитку людського капіталу, її подальший розвиток, інтеграція в європейський освітній простір, системна робота з промоції освітнього простору Рівненщини забезпечуватиме зростання трудових ресурсів за рахунок молоді, що проживає на території області.

Сучасні виробничі процеси часто змінюються, що потребує від працівників, окрім спеціалізації, ще й здатності пристосовуватися до сучасного управління, а також безперервного навчання і підвищення кваліфікації.

Особливого значення набуває підготовка робітничих кадрів у закладах професійної освіти, які забезпечують найбільшу частку робочих місць у сучасній економіці регіону.

Так, на сьогодні в області функціонує 31 навчально-практичний центр, які охоплюють різний спектр підготовки робітничим професіям на запити роботодавців регіону.

Необхідним є, з одного боку, забезпечення системного моніторингу кадрових потреб роботодавців області, з іншого – корегування структури професійної підготовки у відповідності із виявленими потребами, а також

допомога молоді у питаннях вироблення ефективної поведінки не тільки на регіональному, але й на національному та глобальному ринках праці.

У центрі уваги оперативної цілі також перебувають заходи, спрямовані на залучення інвестицій підприємств у людський капітал та заохочення до навчання працівників, а також інструменти, які сприяють зайнятості внутрішньо-переміщених осіб, ветеранів, працівників молодшого та старшого віку за рахунок надання їм навичок з адаптації до змін економічних процесів на основі знань.

Створення привабливих нових робочих місць є підґрунтям для повернення в регіон частини вимушених мігрантів із зарубіжжя.

Одним із найбільш важливих завдань оперативної цілі є сприяння всебічному розвитку дитини та її соціальному захисту.

Крім того, важливим завданням є дотримання прав людини, гендерної рівності, розвиток лідерства та волонтерського руху в області, соціальний ресурс яких є однією з найважливіших основ модернізації суспільства.

Добровольчі ініціативи розповсюджуються майже на будь-яку сферу людської діяльності (освітньо-виховні, культурологічні, інформаційно-просвітницькі, експертно-аналітичні).

Очікувані результати:

- система освіти, орієнтована на потреби регіонального ринку праці;
- забезпечення впровадження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа»;
- створення інклюзивного освітнього середовища;
- наявність системного моніторингу ринку праці та узгодження навчальних програм із потребами ринку праці;
- покращення матеріально-технічної бази та оптимізація структури закладів професійно-технічної освіти;
- створення безпечного середовища та найкращих умов для навчання та виховання, всебічного розвитку індивідуальних здібностей дітей;
- забезпечення соціальної та психологічної підтримки для дітей усіх вікових категорій;
- підвищення рівня соціальної активності молоді;
- покращення системи підготовки кадрів для потреб економіки області;
- ефективне використання волонтерської діяльності, розкриття і втілення творчого потенціалу молоді.

Індикатори:

- відсоток дітей дошкільного віку, які відвідують дошкільні навчальні заклади;
- відсоток випускників закладів загальної середньої освіти, які після завершення навчання вступають до закладів професійної (професійно-технічної) освіти;
- відсоток випускників закладів загальної середньої освіти, які після завершення навчання розпочинають підприємницьку діяльність;
- кількість проведених просвітницьких кампаній і культурологічних заходів для молоді з питань реагування на виклики сучасності;

відсоток закріплення на робочому місці за отриманим фахом випускників закладів освіти, у рамках регіонального замовлення на підготовку кадрів; частка зайнятих громадян віком старше 45 років та вразливих верств населення.

Завдання	Можливі сфери реалізації проєктів (неповний перелік)
3.1.1. Підвищення освітнього рівня молоді, забезпечення громадянам рівних умов доступу до якісної освіти	розширення мережі дошкільних навчальних закладів; приведення мережі закладів загальної середньої освіти у відповідність із потребами громад та регіону; забезпечення впровадження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа»; створення опорних шкіл з урахуванням перспективного плану формування територій громад області; розбудова інклюзивного освітнього середовища; стимулювання розвитку учнівського і студентського самоврядування; покращення можливостей самоорганізації шкільної молоді; реалізація заходів щодо освіти і навчання дорослого населення
3.1.2. Сприяння соціальному становленню молоді, волонтерству та всебічному захисту і розвитку дітей, дотримання прав людини та гендерної рівності	проведення просвітницьких кампаній і культурологічних заходів для молоді з питань реагування на виклики сучасності; створення умов та підтримка молодіжних ініціатив та створення мережі молодіжних центрів; сприяння реалізації права дитини на виховання в сім'ї; розкриття і реалізація індивідуальних здібностей і потреб дітей та молоді; організація заходів з оздоровлення та відпочинку дітей; запровадження програм забезпечення молодих сімей доступним житлом; стимулювання волонтерства в регіоні; підготовка спеціалістів (волонтерів), які володіють відповідними вміннями та технологіями активізації громади і соціальної мобілізації
3.1.3. Покращення підготовки кадрів для потреб регіональної економіки та соціальної сфери, підтримка розвитку лідерства	дослідження сучасного стану та перспективних потреб ринку праці; поширення методики навчання підприємництву в закладах освіти; забезпечення професійно-технічних закладів освіти сучасними інструментами і засобами навчання, зміцнення матеріально-технічної бази; покращення первинної професійної підготовки та профорієнтаційної роботи з учнями, сприяння самозайнятості молоді; проведення навчань із розвитку лідерських та комунікативних навичок молоді

Оперативна ціль 3.2. Забезпечення належних умов для проживання та рівних можливостей для самореалізації

Десятки тисяч мешканців Рівненської області виїхали за кордон, що негативно вплинуло на демографічні процеси та економічну ситуацію регіону. Комфортне і безпечне середовище життєдіяльності, яке визначається рівнем захищеності життєво важливих інтересів особи, є ключовими факторами, які мають вплив на повернення вимушених мігрантів, активного включення населення у соціально-економічні процеси.

Рівненщина прийняла понад 86 тис. українців зі статусом внутрішньо переміщеної особи, частина з яких може надалі відмовитися від повернення в місця попереднього проживання та потребуватимуть інтеграції в громадах

регіону. Важливим фактором впливу на формування та відтворення людського капіталу є наявність значної кількості ветеранів російсько-української війни, які потребуватимуть реабілітації та адаптації в суспільстві та на ринку праці. Особлива увага в області повинна бути спрямована на забезпечення інтеграції до суспільного життя вразливих верств населення, внутрішньо переміщених осіб та ветеранів.

Пріоритетним напрямом роботи органів виконавчої влади області є реалізація екологічної політики – комплексу заходів, спрямованих на охорону навколишнього середовища, збереження і відновлення природних ресурсів, запровадження екологічно чистих технологій, розвиток природоохоронної освіти і виховання, правову охорону екологічних систем з метою забезпечення оптимальних умов природокористування.

Основою для поліпшення стану довкілля є вдосконалення системи моніторингу довкілля на регіональному рівні. Законом України «Про екологічну мережу України» передбачено створення національної екологічної мережі з метою відновлення природних середовищ існування дикої флори та фауни, покращення стану збереження окремих компонентів біологічного різноманіття, зміцнення екологічних зв'язків та цілісності екосистем.

Формування активної позиції населення у питаннях екологічної культури та здорового способу життя – це ефективний спосіб інвестувати порівняно невеликі ресурси сьогодні для досягнення вагомих результатів у майбутньому. Особливий акцент повинен робитися на формуванні екологічної культури дітей та молоді.

Очікувані результати:

соціально-психологічна адаптація учасників бойових дій, залучення до ринку праці та створення власної справи;

створення умов для проведення заходів професійного спрямування для вразливих верств населення, внутрішньо переміщених осіб та ветеранів російсько-української війни та внутрішньо переміщених осіб;

проведення реконструкції та модернізації установ соціального обслуговування населення, підвищення доступності надання послуг для осіб з інвалідністю, розширення переліку послуг;

збільшення чисельності населення за рахунок міграційних чинників;

підвищення рівня обізнаності населення про стан довкілля в області та щодо запровадження екологічних технологій у побуті;

збільшення кількості заходів з формування екологічної поведінки жителів;

підвищення ефективності поводження з відходами, їх захоронення та переробки.

Індикатори:

частка населення з числа соціально вразливих груп, яка завершила професійне навчання професіям, потрібним на регіональному ринку праці;

частка внутрішньо-переміщених осіб та ветеранів російсько-української війни, у яких покращились житлові умови;

частка населення, які вимушені були виїхали за кордон, повернулися в Україну;

кількість просвітницьких заходів, спрямованих на підвищення екологічної культури та освіти громадян;

частка територіальних громад, у яких впроваджено роздільне збирання побутових відходів, у загальній кількості територіальних громад регіону, у відсотках;

Завдання	Можливі сфери реалізації проєктів (неповний перелік)
<p>3.2.1. Створення умов для повернення мешканців області, які виїхали за кордон, зокрема, шляхом розширення державної підтримки пільгового іпотечного кредитування, включення до активного суспільного життя вразливих верств населення, внутрішньо переміщених осіб, ветеранів, військових та членів їх сімей</p>	<p>професійне навчання населення з числа соціально вразливих груп професіям, потрібним на регіональному ринку праці; навчально-консультативна підтримка та створення соціальних підприємств; підвищення конкурентоспроможності осіб віком понад 45 років та вразливих верств населення на ринку праці; реалізація заходів з реабілітації та реадaptaції внутрішньо-переміщених осіб та ветеранів (фізична, медична, психологічна реабілітація та соціальна, професійна реадaptaція); поліпшення житлових умов внутрішньо переміщених осіб та ветеранів; модернізація установ соціального обслуговування населення та розширення переліку соціальних послуг відповідно до потреб отримувачів; залучення до активного життя громади внутрішньо-переміщених осіб, ветеранів</p>
<p>3.2.2. Покращення стану довкілля, формування екологічної культури населення, підвищення ефективності поводження з відходами, захоронення та переробки</p>	<p>інформаційне сприяння жителям громад у питаннях охорони навколишнього природного середовища; формування екологічної поведінки жителів; впровадження новітніх технологій переробки твердих побутових відходів; використання побутових відходів як енергоресурсу; інформаційне та просвітницьке сприяння населенню щодо роздільного збирання ресурсоцінних компонентів побутових відходів; проведення просвітницької кампанії та природоорієнтованих заходів щодо адаптації галузей господарського комплексу до зміни клімату</p>

Система моніторингу та оцінювання результативності реалізації Стратегії

Впровадження Стратегії здійснюватиметься на основі партнерства, координації та узгодження діяльності всіх основних учасників цього процесу, шляхом розроблення та виконання планів реалізації Стратегії. Водночас, пріоритетні напрями та стратегічні цілі розвитку області конкретизуватимуться у щорічних регіональних програмах розвитку, спрямованих на вирішення інвестиційних завдань регіональної стратегії.

Реалізація Стратегії здійснюватиметься через виконання комплексу організаційних, фінансових та інформаційних заходів, які будуть впроваджуватися суб'єктами регіонального розвитку області відповідно до плану заходів з реалізації Стратегії, регіональних програм, узгоджених із Стратегією, а також рішень органів місцевого самоврядування, що приймаються для досягнення стратегічних цілей.

Виконання Стратегії здійснюватиметься в рамках програмного циклу (етапу), передбаченого планом заходів з реалізації Стратегії на 2024 – 2027 роки.

План заходів з реалізації Стратегії містить:

середньострокові організаційні, правові та інші заходи, необхідні для реалізації регіональної стратегії;

строки здійснення заходів та відповідальних за їх здійснення;

індикатори оцінювання здійснення заходів та їх цільові значення;

індикативні обсяги і джерела фінансування;

регіональні програми розвитку, спрямовані на вирішення інвестиційних завдань регіональної стратегії.

Фінансове забезпечення реалізації Стратегії здійснюватиметься за рахунок:

коштів державного бюджету України, зокрема, державного фонду регіонального розвитку, галузевих державних цільових програм, субвенцій та інших трансфертів з державного бюджету місцевим бюджетам;

коштів місцевих бюджетів;

міжнародної технічної допомоги Європейського Союзу, міжнародних фінансових організацій;

коштів інвесторів, власних коштів підприємств;

кошти інших джерел, не заборонених законодавством.

Моніторинг реалізації Стратегії і виконання Плану заходів проводиться Рівненською обласною державною адміністрацією щороку на підставі офіційної державної статистичної інформації, інформації органів, відповідальних за здійснення заходів і реалізації проектів регіонального розвитку, та інших суб'єктів державної регіональної політики.

Моніторинг реалізації Стратегії і виконання Плану заходів проводиться шляхом:

відстеження, вимірювання та аналізу відхилення показників фактичних результатів від цільових (проміжних) індикаторів досягнення цілей, визначених Стратегією;

порівняння фактично отриманих значень індикаторів здійснення заходів і їх значень, визначених планом заходів.

Департамент економічного розвитку і торгівлі Рівненської обласної державної адміністрації, на основі інформації, отриманої від органів, відповідальних за здійснення заходів і реалізацію проектів регіонального розвитку, аналізують рівень досягнення цільових (проміжних) індикаторів досягнення цілей, визначених Стратегією, та стан виконання плану заходів (у тому числі регіональних програм розвитку) за відповідний період і готують моніторинговий звіт про реалізацію Стратегії та моніторинговий звіт про виконання Плану заходів.

Моніторинг реалізації Стратегії і виконання Плану заходів може проводитися, зокрема, з використанням інформаційно-комунікаційної системи — єдиної геоінформаційної системи здійснення моніторингу та оцінювання розвитку регіонів і територіальних громад.

Рівненська обласна державна адміністрація подає моніторинговий звіт про реалізацію Стратегії та моніторинговий звіт про виконання Плану заходів для затвердження Рівненській обласній раді до 1 березня року, наступного за звітним періодом.

Рівненська обласна державна адміністрація оприлюднює затверджений моніторинговий звіт на своєму офіційному веб-сайті.